

Eskizai scenos generolo portretui

Balandžio 22 dieną maestro Kostas Smoriginas šventė gimtadienį, kurio išvakarėse pasirodė pokalbio forma parašyta Arno Ališausko knyga „Kostas“.

Knygoje - K.Smoriginas, kurio neįsivaizdavote: atviras ir subtilus, gilus ir emociingas. Šančių paau-glys, turėjęs visus šansus nueiti šunkeliais, bet nuėjęs į garsiausias pasaulio scenas. Tačiau tik patys artimiausi žmonės žino, kiek visa tai kainavo. Atvirai, šmaikščiai, o kartais gaudžiai knygoje kalba artimiausi Kosto žmonės, kolegos ir pats K.Smoriginas.

Skaitytojų dėmesui - ištrauka iš knygos „Kostas“

Išeiti iš vaidmens

- Kiek vaidmens aktorius parsineša į namus? Dalia (K.Smorigino žmona aktorė Dalia Brenciūtė - red. past.) minėjo, kad namuose buvotė ir Vavilovas, ir Makbetas...

- Kažkuris draugas sakė: kai tu vaidinai Makbetą, aš tave bijojau susitikti gatvėj: tie ilgi plaukai, amžinai ant *pachmielo* ribos...

- Bet Jūs pats sakėt, kad iš „vaidmens išeinat lengvai“.

- Čia tik pasakiau, kad lengvai. Iš tikrųjų niekad net neskaičiuoji, kiek naktų nemiegojai ar sapnavai „Makbetą“, „Kvadratą“. Su alkoholiu „iš vaidmens išeiti“ šiek tiek lengviau, bet paskui gyventi pasidaro dar sunkiau. Supranti, dėl ko taip daug žmonių teatre geria? Nes jeigu dirbi sąžiningai, tu peržengi per save, išdraskai savo visus vidurius, tu ir gimsti, ir miršti. O po to atrodo, kad padarei kažką ne visiškai žemiško, ir niekas tavęs negali nuraminti, išskyrus tuos šimtą penkiasdešimt gramų ir cigaretę. Dėl to taip daug žmonių patenka į verpetą, paskui atsiranda ir priklausomybės, ir tragiški likimai. Visi žinom tuos talentingus žmones, deja, kai kurie jau - amžinatilsi...

Kai aš priėjau savo ribą, su-pratau, kad alkoholiku netapsiu, nes man buvo per sunkios moralinės kančios: man atrodė, kad visi žino, jog aš prisiš...kau visur, kur tik galėjau, prikalbėjau baisių ir nesąmonių - įsijungia fantomas kaip reikiant. Ir dar man prasideda baisi švarinimosi manija - aš galiu pulti plaut grindis, kurių niekada gyvenime neplaučiau, būtinai nusi-valau telefoną ir labai bijau, kai telefonas skamba. Iki šiol atsimenu jausmą, kai jis suskamba, o aš sustingstu: ar čia dabar manęs nebars?.. Kai perėjau per tai, supratau, kad niekada neperžengsiu tos ribos - daugiau kaip parą būti kosmose negaliu.

Iš „Kvadrato“ išeidavau lengviau, nes ten - daugiau šviesos. Gal nepatikėsit, bet sunkiausiai išeidavau iš „Nosies“, nuovargis po spektaklio būdavo baisus. Tas cypiantis kalbėjimas įkvepiant orą mane iščiulpdavo visiškai. Be to, ir fizinis krūvis didelis: ten gi pastovus bėgiojimas, šokiai, kilnojimas, fechtavimasis.

Bet vis tiek viduje ilgiausiai išlikdavo „Makbetas“ - visad abejodavau ir savęs klausdavau, gerai padariau ar ne. Atsimenu, ateinu pas Eimuntą po, kaip man atrodė, tikrai gero „Kvadrato“ spektaklio, ir sakau: *įainai* ėjo spektaklis, ar ne? Eimis: „Nelabai.“ „Kas blogai?“ Eimis: „Degtukas neužsidegė...“ Aš „Kvadrato“ prie kepurės prisiklijuodavau sieros juostelę, iš kur nors išsitraukdavau degtuką - brūkšt, prisidegdavau ir užsirūkydavau. Ne apie degtukus spektaklis, nieko tas degtukas ten nereikia, visa salė verkė, ašaros upeliais bėgo, o jam: spektaklis blogas, nes degtukas neužsidegė...

Komediją suvaidinti kur kas sudėtingiau

- Kai kurie aktoriai greta darbo didžiosiose scenose eina į televizijas, į „Domino“ teatrą, prie kurio atsiradimo ir Jūs nemažai prisidėjote...

- Manau, kad tikrasis aktoriaus profesionalumas yra sugebėti dirbti ir viena, ir kita. Aktorius yra labai veikiamas gyvenimo permainų, atsitiktinumų, režisieriaus sprendimų, ir jam išgyventi šiais laikais - žiauriai sunku. Taigi, kai tau kaip alternatyvą pasiūlo kokius penkis tūkstančius už pastatymą „Domino“ teatre, kai pasiūlo statyti gerą komediją, kuri verčia mobilizuotis, neperžengti ribų ir laikytis visų taisyklių, kurių laikais kituose teatruose, kai turi tokius artistus, kaip Vytautas Šapranauskas, Dainius Kazlauskas ar Inga Jankauskaitė, tu labai ramia sąžine imiesi ir sąžiningai dirbi. Ir kai žiūri į praeitį, pačiame „Domino“ kai kurie aktorių darbai - netoli šedevrų.

VIS AIS LAIK AIS TEATRE YRA AKTORIŲ, KURIE NORI VAIDINTI HAMLETĄ, BŪDAMI NET NESKAITĖ PJESĖS

Dalis visuomenės, dalis kritikų nusistačiusi prieš tokio pobūdžio teatrą, o jų argumentas - neva domino teatrais užpildyta visa Lietuva. Gerai, jei nepatinka, užpildykite savo teatru - ar bent jau pabandykite. Kita vertus, nei televizijos, nei pramogų vieta tuščia neliks, ir jeigu joje nebus profesionalių ak-

Knygos „Kostas“ autorius Arnas Ališauskas ir knygos herojus aktorius Kostas Smoriginas

torių, ją užims agitbrigados lygio saviveiklininkai.

Kartais atsiranda viena problema, su kuria susidūriau, kai vaidinau pas Algimantą Puipą „Procese“ - jis kviečia žmones, sakykime, iš gatvės, vaidinti kartu su profesionaliais aktoriais. Tai labai vargina. Bet - kai papuoli į tokią erdvę, kaip „Domino“, pamatai, kad ten - toli gražu ne visi aukščiausio lygio profesionalai, ir kartais tau tenka įdėti daugybę pastangų: arba, kai pats vaidini scenoje, traukti antklo-dę ant savęs ir pačiam ištraukti vaidinimą arba surežisuoti taip, kad kažkieno trūkumas taptų privalumu. Taip, aš žinau atvejus, kai pramoginis teatras nusivažiuoja iki tokio lygio, kad perspaudžia ir pigiai juokina žiūrovus. Tai matydama jaunystėje aš turbūt būčiau ne savo balsu klykęs, kaip baisu. Dabar į visa tai žiūriu daug atlaidžiau ir ramiau.

- Juo labiau kad ir „tikrame“ teatre rastume atvejų, kai neskoningai ir pigiai juokinama...

- Ne tas žodis. Aktoriaus profesija tuo ir nedėkinga, kad visais laikais visuose teatruose yra tas balastas ir tas elitas, kuris apka-boj. Atėjo E. Nekrošius, pradėjom pas jį vaidinti, tapom tarsi išskirtiniai, dėl to daug kas pyko... Bet, pakartosiu, visais laikais teatre yra aktorių, kurie nori vaidinti Hamletą, būdami net neskaite pjėsės. Artistui visada to norisi, vi-

sada taip atrodo - jo prigimtis tokia, jam atrodo, kad jis tikrai buvo vertas ir tikrai vertesnis už tą, kuris suvaidino.

Man labai patinka tokio stiliaus aktoriai, kurie lieka pusiau šešėlyje, kaip mano Dalytė, bet nei skundžiasi, nei reikalauja dėmesio - o kartu teatrui yra gyvybiškai reikalingi, ir kiekvienam, suprantančiam, kas yra teatras, labai gerai matomi. Jų laikysena man primena religinį momentą, kai žmogus sau sako: nešk savo kryžių ir tikėk. Jie neša ir tiki. Ir aš galvoju, kad būtent ant jų laikosi teatras.

Nemirtingieji „Paukščiai“ ir angelas

- O kada Jūs pradėjote dainuoti ne kaip aktorius, o kaip bardas turintis savo stilių?

- Kaip bardas dainuoti pradėjau vėliau, o pradžia buvo tokia: sovietmečiu veikė toks Kino meno propagavimo biuras, ir Lietuvos skyriui vadovavo aktorė Marija Dičpetrytė. Ji vežiodavo jaunos artistas po Lietuvą į susitikimus su žiūrovais, rodydavo filmų ištraukas, o aktorius už tokį susitikimą gaudavo 28 rublius. Nuvažiuoji į rajoną, ten kokie nors kolūkio kultūros namai, sėdi sušalę žmonės, žiūri filmų fragmentus, o tu pasakoji, kur ir su kuo filmavaisi, kaip dirbai. Aišku, visi labiausiai laukdavo anekdotų, juokingų atsitikimų. Aš jau turėjau kokių dešimt-penkiolika dainų ir pagalvojau: aš taip ne-

noriu pasakoti tų kvailų ir primityvių atsitikimų. Pradėjau į tuos susitikimus vežtis gitarą: viename susitikime padainuoju kokias penkias dainas, kitame - ir matau, kad žmonės gerai priima. Netrukus Palangoje prasidėjo „Anapilio“ laikai, mes sukūrėme „Aktorių trio“, ir mus ten pradėjo kviesti. Vėliau - ir mane vieną. Tais laikais dainuodavo Arina su „Veto bank“, Andrius Mamontovas, Gytis Paškevičius, aišku, Vytautas Kernagis. Važinė-jau dainuoti gal kokius penkiolika metų, kol „Anapilį“ uždarė. Kaip dabar atsimenu vaizdą: koncertas, Jurgis Kunčinas sėdi ant kalvelės su žmona ar su pana, rankoje - alaus bokalas, alui sukrapštydavo, o bilietui - jau neužtek-davo, ir klausosi dainų pagal savo tekstus. O garsas - geresnis negu salėje, nekaršta.

Tai va nuo to propagandos biuro, nuo tų susitikimų ir pirmų koncertų viskas prasidėjo. 1993 m. buvo pirma kasetė „Lombardas“ - ją leidžiant mane parėmė broliai Ramašauskai, paskui abu žuvo. Kasetę pristatinėjau senuosiuose Menininkų rūmuose, kur dabar Prezidentūra, su manim grojo Juozas Milašius, Petras Vyšniauskas ir po to kažkaip norom nenorom tas muzikavimas įsivažiavo.

- Jūsų žmona Dalia prasitarė, kad dainuodamas Jūs - daug šviesesnis, ramesnis. Ar galima lyginti savijautą scenoje, kai vaidini ir kai dainuoji?

- Ne, vis dėlto čia nelyginami dalykai. Būdamas su gitara, tu visada turi kur slėptis, turi už ko slėptis.

- Už gitaros?

- Taip. Yra instrumentas, yra tekstai, tik reikia juos perprasti, įvaldyti ir tiksliai ištransliuoti.

O Dalia žino visas mano dainas, aš visada, parašęs naują dainą, pirmiausiai pasitikrinu su ja. Ar į dainą būtų sudėti gražiausi žodžiai, ar gyventų meilė, - tai dedikuojama jai. Nes jeigu ne Dalia, mano gyvenimas būtų susiklostęs daug tamsiau. Su mano charakteriu, su mano visais polinkiais, su iš profesijos ateinančiom rizikom... Jinai ir šeimoje - kaip tas ištikimas kar-eivis, kuris ir negalėdamas eina. Ant jos pečių laikėsi namai, kai aš keliaudavau filmuotis, ji augino Kostą, jinai išsaugojo mūsų sūnų, privertė nueiti į „Ažuoliuką“, vėliau - studijuoti Muzikos akademijoje - ir visur Dalios ranka. Pradedant rimtų įtampų ir stresų nuiminėjimu, baigiant puikiu šeiminkavimu namuose. Tuo ji primena mano mamą - aš esu bjauraus charakterio gurmanas, ir jeigu man maistas neskanus, jeigu man jo kvapas nepatinka, aš nevalgysiu. Kategoriškai. Ji šitą žino, bet puikiai su tuo tvarkosi...